

fred med jorden

A) INTRO TILL STUDIECIRKEL FÖR CIRKELANSVARIGA

Hur skapar vi fred med jorden?

Att växa tillsammans som medskapare

Innehållsförteckning

Välkommen!	3
Syftet med studiecirkeln	4
Olika källor som använts i utformningen	5
En metod som fördjupar kyrkans hållbarhetsarbete	6
Att stärka gruppen som aktör i omställningen	6
Studiecirkeln är som en pilgrimsvandring	8
Perspektiv som frigör hopp och handlingskraft	9
Studiecirkelns grundstruktur	11
Grundstrukturen för en träff	14
Delande i cirkeln	16
Två typer av rundor	16
Cirkelmateriel	19
Vilket material behöver vi som deltagare?	19
Övrigt referensmaterial (fördjupning)	20
Metodtips för läsning och samtal	21
Förslag på samtalsmetod med tre nivåer av frågepaket	21
Alternativa metoder för samtal och läsning	23
Att tänka på och förbereda innan studiecirkeln	25
Att vara samtalsunderlättare – stöd på vägen	27
Fördjupning i folkbildningens pedagogik	29

Välkommen!

Välkommen till studiecirkeln "Hur skapar vi fred med jorden?" Med utgångspunkt i egna frågor och erfarenheter, Ett biskopsbrev om klimatet och andra texter bjuder den in till en vandring för att tillsammans utforska vad det kan innebära att vara medskapare för fred med jorden – som enskilda, grupp, församling, pastorat, kyrka och samhälle.

Det är viktigt att studiecirkeln bygger på en fråga och inte ett påstående. Träffarna och den gemensamma läresan formas till ett utforskande, ett gemensamt sökande där vi bidrar med våra erfarenheter, våra längtor, vår oro, vårt engagemang och vårt kunnande.

Studiecirkeln är en del av Svenska kyrkans satsning Färdplan för klimatet. Samtalsmaterialet och den bakomliggande metoden har utformats för att fördjupa hållbarhetsarbetet i en verksamhet, så att det kan förankras i kultur, lärande och tänkande. Arbetet har genomförts av en projektgrupp med deltagare från Kyrkokansliet och ett antal olika stift, tillsammans med Sensus studieförbund och bildningsföretaget Medskaparna. Bland medskaparna finns även en referensgrupp samt medarbetare inom olika församlingar som testat materialet. Läs vidare i del D om projektgruppen och referensgruppen.

Ta del av materialet nedan som en inspiration för att forma den egna vandringen på ett sätt som känns bra.

Syftet med studiecirkeln

Syftet med studiecirkeln är att utforska hur vi kan frigöra hopp och handlingskraft som skapade medskapare i omställningen till ett hållbart samhälle. Ett samhälle där vi lever i fred med jorden, varandra och hela skapelsen. I det lilla handlar det om att odla trygga lärmiljöer för samtal, reflektion och handling. I det stora hur vi som lokala grupper, församlingar och föreningar kan gestalta en hållbar fredskultur.

Studiecirkeln är ett svar på några centrala uppmaningar i Ett biskopsbrev om klimatet, varav den första är hämtad ur ärkebiskop Antje Jackéleus förord:

”Låt oss skärpa vår blick för sådant som har verkligt värde, så att omsorgen om detta kan få oss att våga goda och nödvändiga förändringar” (sid 6).

”Fred med jorden blir mer och mer en förutsättning för fred mellan folken. ... Vi måste sluta fred med jorden. För de fattigas och sårbaras skull, för framtida generationers skull och för skapelsens integritet” (sid 82).

”Det finns outtömliga sätt att odla det hopp som Skaparen lagt ner i oss skapade medskapare. Vi kan och vi måste ägna oss åt det odlingsarbetet inför de utmaningar som ligger framför oss” (sid 76).

Det är med den blicken och de tankarna som studiecirkeln är utformad.

Olika källor som använts i utformningen

Utöver *Ett biskopsbrev om klimatet* (utgåva 2019) knyter den an till *Svenska kyrkans Färdplan för klimatet* och dess uppsatta mål, särskilt om värderingsförändring (2030) och klimatarbetet som kyrkans uppdrag (2022). Läs vidare om dem här: <https://www.svenskakyrkan.se/svenska-kyrkans-fardplan-for-klimatet->

Ett annat viktigt grundmaterial utgår från boken *Naturens rättigheter – att skapa fred med jorden*, av ekopedagogerna Nikolas Berg och Ingrid Berg tillsammans med Martin Hultman, forskare vid Chalmers. Naturens rättigheter är en juridisk idé som redan praktiseras i många länder, men idén står också för en rörelse och ett synsätt som sprids över världen. Den ger en viktig spegling och möjlighet till fördjupning och handling. Svenska kyrkans biskopar har engagerat sig för naturens rättigheter när de i ett uttalande inför COP26 i Glasgow ställde sig bakom kraven på att ekocid – storskalig ekologisk ödeläggelse – ska bli ett internationellt erkänt brott.

Ytterligare inspel och perspektiv kommer från påvens encyklika *Laudato Si* ("Lovad vare du"), boken *Att finna Gud i en snigel – om tro, hopp och naturens rättigheter* av Anna Karin Hammar, samt texten *Människan i skapelsen. Teologiska utgångspunkter för reflektion kring klimatfrågor och naturens rättigheter* av Michael Nausner. Metoden som materialet bygger på återges i skriften *Hur skapar vi fred med jorden? Ekopedagogik för jordfredsgrupper* av Ingrid Berg och Nikolas Berg.

För att delta i denna cirkel räcker det att ha tillgång till biskopsbrevet, som kan köpas eller laddas ned utan kostnad på: <https://www.svenskakyrkan.se/klimatbrevet.>

En metod som fördjupar kyrkans hållbarhetsarbete

”Fred med jorden” är både ett samtalsmaterial och en metod. Genom sitt fokus på att möjliggöra teologiska och existentiella samtal, i kombination med handling, förenar den kyrkans hållbarhetsarbete med frågor om värdegrund och organisationskultur. Som utbildningsinsats kan den både bana väg för och följa upp andra satsningar, exempelvis miljödiplomering, genom att förankra dem i tänkande, praktik och förhållningssätt. Studiecirkeln kan också stärka församlingens roll i lokalsamhällets omställning, bjuda in till dialog och bygga broar till andra aktörer. Språket har delvis anpassats för att kunna fungera även för icke-kyrkliga aktörer som önskar delta i processen.

Metoden som studiecirkeln bygger på kan användas i flera sammanhang för att underlätta och fördjupa organisationens lärande för hållbarhet på olika nivåer. Med hjälp av metoden kan deltagarna både som individer och grupper utveckla förmågan att möjliggöra en utforskning i samtal, tanke och handling på temat att skapa fred med jorden och resten av skapelsen. Detta går i linje med församlingarnas grunduppdrag om att ”återupprätta skapelsen”.

Att stärka gruppen som aktör i omställningen

En avsikt med studiecirkeln är att den ska möjliggöra för gruppen att fortsätta den gemensamma resan efter att träffarna har genomförts, om deltagarna så önskar. Att till exempel bilda en ”Fred med jorden-grupp” är ett sätt att fortsätta växa och utvecklas tillsammans som medskapare.

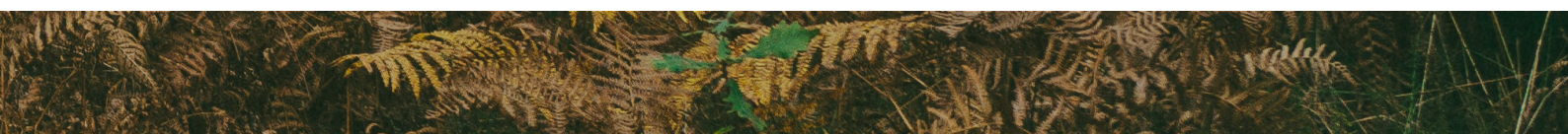

I en anda av att värna skapelsen, bjuds gruppen in till att engagera sig för till exempel klimaträttvisa, inkludering och mångfald – såväl biologisk som mänsklig. Eller att samlas kring lokal mat, exempelvis handla i REKO-ringar, gynna pollinatörer genom ängar och insektshotell eller odla tillsammans. Gruppen kan också inspirera församlingen i att ta vidare steg i att ställa om, själv och i samarbete med andra aktörer i det lokala sammanhanget.

Det är svårt att enbart som individer möta dagens klimatutmaningar och andra globala kriser. Gruppens trygga och inkluderande lärmiljö ger stöd i att möta verkligheten, forma nya visioner och hitta kraft, lust och ork för att vandra vägen däremellan. Tillsammans är det lättare att hantera spänningsfälten mellan verklighet och vision på konstruktiva och kreativa sätt, med mångfalden av våra kompetenser.

Studiecirkeln uppmuntrar ett utforskande förhållningssätt där frågor är viktigare än svar. Det ger möjlighet att växa som både individer och grupp. Vi kan få nya perspektiv på oss själva och utveckla "metaperspektiv" på gruppen. Att växa som grupp innebär att vi utvecklar en kollektiv intelligens där vi gemensamt kan utveckla nya synsätt och lösningar, frigöra hopp och handlingskraft, liksom stärka förmågan att samverka och hantera konflikter. Det individualistiska synsättet kan skapa skuld, handlingsförlamning och prestationsångest, medan en stödjande grupp kan bygga en gemensam lärmiljö där alla kan blomstra i sina unika gåvor till helheten. I mötet med liknande cirklar kan gruppen bli del av en mångfaldsrörelse och ingå i nätverk för fred med jorden. Ett exempel på ett sådant nätverk är den ekologiska pilgrimsrörelsen *Walk for Future*.

Studiecirkeln ger stöd i att växa tillsammans som "skapade medskapare", ett begrepp hämtat från biskopsbrevet. Som medskapare kan vi ta aktiv del i samhället och påverka mer än vi tror. Att vi är skapade innebär att vi samtidigt är del av det större sammanhang som skapelsen utgör, inklusive jordens ekosystem. Med det synsättet kan vi ställa vår kreativitet i skapelsens tjänst och bidra konstruktivt till fred med jorden.

Studiecirkeln är som en pilgrimsvandring

Studiecirkeln kan liknas vid en gemensam lärresa och pilgrimsvandring där rastplatserna utgörs av cirkelns fem träffar, som vandringsmärken eller ledkryss längs stigen. Under vandringens gång finns möjlighet att reflektera, "provtänka", "provgöra", läsa och utforska. Tillsammans och efter egna önskemål. Teckningen här intill illustrerar detta.

Lärresan hämtar inspiration från pilgrimskransens olikfärgade pärlor med sina olika budskap, nycklar eller "längtansord" (som i materialet kallas för "längtor"). Var och en av studiecirkelns åtta grundteman knyter an till någon av pärlorna, vilket återspeglas på följande sidor genom den färgton som valts för respektive tema. En tanke är att använda pilgrimskransen som en påminnelse om resan och att processen behöver få ta tid. Tiden mellan träffarna möjliggör att lärandet kan växa fram, folkbildningens grundtanke.

Som i all folkbildning bjuder inte resan på färdiga svar utan är en utforskning av viktiga frågor. Samtidigt bygger studiecirkelns material och metod på ekopedagogik med tydliga ställningstaganden för skapelsens integritet – tolkat som rättigheter för både människa och natur. Studiecirkeln speglar en ekoteologisk syn på relationen mellan människan och resten av skapelsen, byggd på respekt och ömsesidighet snarare än kontroll och dominans. Detta tolkas i materialet som en hållbar, rättighetsbaserad fredskultur.

Perspektiv som frigör hopp och handlingskraft

I ekopedagogiken finns ett kritiskt förhållningssätt till rådande system, kultur och tankesätt som medverkat till dagens ohållbara utveckling präglad av kolonialism, rasism och gränslös exploatering av såväl människor som resten av skapelsen. Med den utgångspunkten erbjuds perspektiv som kan frigöra hopp och handlingskraft på väg mot mer jämlika, rättvisa och ömsesidiga förhållanden. Med hjälp av frågor, fakta, berättelser, samtal och olika övningar pekar studiecirkeln på behovet av ekologisk omvändelse - en transformation av hur vi förhåller oss till den mer-än-mänskliga skapelsen och jordens övriga invånare. Vandringen berikas av allas olika bidrag. Alla perspektiv välkomnas så länge mångfald respekteras.

De teman som tas upp ger stöd i att odla och utveckla olika praktiska förhållningssätt för att växa tillsammans som "skapade medskapare", genom både samtal och handling. Ibland kan det kännas utmanande att utforska frågor om hur vi kan medskapa en hållbar utveckling i fred med jorden. Då är det viktigt med förhållningssätt som, likt pilgrimskransens pärlor, kan möjliggöra en trygg och inspirerande lärmiljö där vi som grupp kan provtänka och provgöra under vandringen. Tillsammans kan vi bygga en cirkel som ger möjlighet att på jämlika sätt dela erfarenheter och tankar med varandra.

Med inspiration från naturen kan en sådan frigörande lärmiljö även kallas för ett lärande ekosystem. Våra kroppar är också en form av lärande ekosystem där alla delar samspelar för att hela tiden upprätthålla systemets balans och hälsa. På samma sätt kan en grupp se sig som ett lärande ekosystem, där deltagarna tillsammans kan skapa trygghet i att provtänka, provsäga, provgöra och prov-vara. Alla erfarenheter bidrar till lärandet.

fred med jorden

Studiecirkelns grundstruktur

UPPLÄGG HELHETEN - ETT LÄRANDE EKOSYSTEM

Upplägg helheten: I detta förslag har studiecirkeln en grundstruktur med fem träffar och tid emellan. En rekommendation är att genomföra träffarna med minst två veckors mellanrum. Att lägga på ytterligare en vecka kan ge ett lugnare tempo i läsningen av texterna. Totalt behandlas åtta teman under studiecirkelns gång. Träff 1 och 5 tar upp ett tema vardera, eftersom det vid dessa tillfällen behövs tid för att komma samman respektive utvärdera. Övriga träffar tar upp två teman. De teman som behandlas bidrar med olika perspektiv på den centrala frågan i studiecirkeln: Hur skapar vi fred med jorden?

Varje tema utforskar ett förhållningssätt som vi kan odla och praktisera som medskapare av en hållbar fredskultur och en cirkulär omställning. Förhållningssätten hänger samman och samspelar med varandra, vilket i materialet beskrivs som ett "lärande ekosystem". Utforskningen av dem genomförs med hjälp av läsning inför träffen, reflektion, samtal, övningar och handlingsinriktade hemuppgifter.

UPPLÄGG PER TRÄFF

Varje träff delas enligt förslaget upp i två arbetspass, med en paus emellan (se nedan för tankar kring tidsåtgång). I varje pass finns moment för samtal och övningar. Träffen inleds med incheckning, återblick och återskapande av syfte och sammanhang för studiecirkeln. Den avslutas med att prata uppgifter till nästa gång inklusive handling, en kort utcheckningsrunda samt en bön, sång eller dikt. Utcheckningsrundorna skiljer sig något åt mellan träffarna: De för träff 1, 3 och 4 är likartade medan träff 2 och 5 har varianter. Utforska gärna detta i förväg och byt eventuellt ut rundor efter behov/önskemål. I materialet finns även alternativa incheckningsrundor.

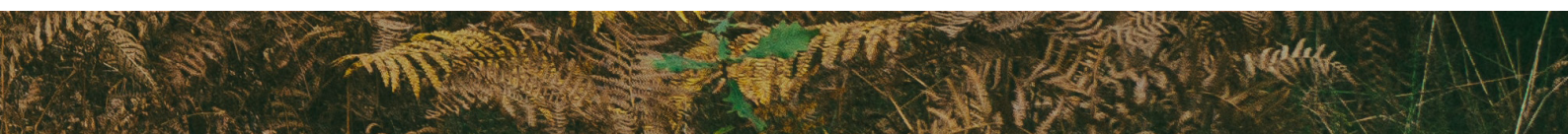
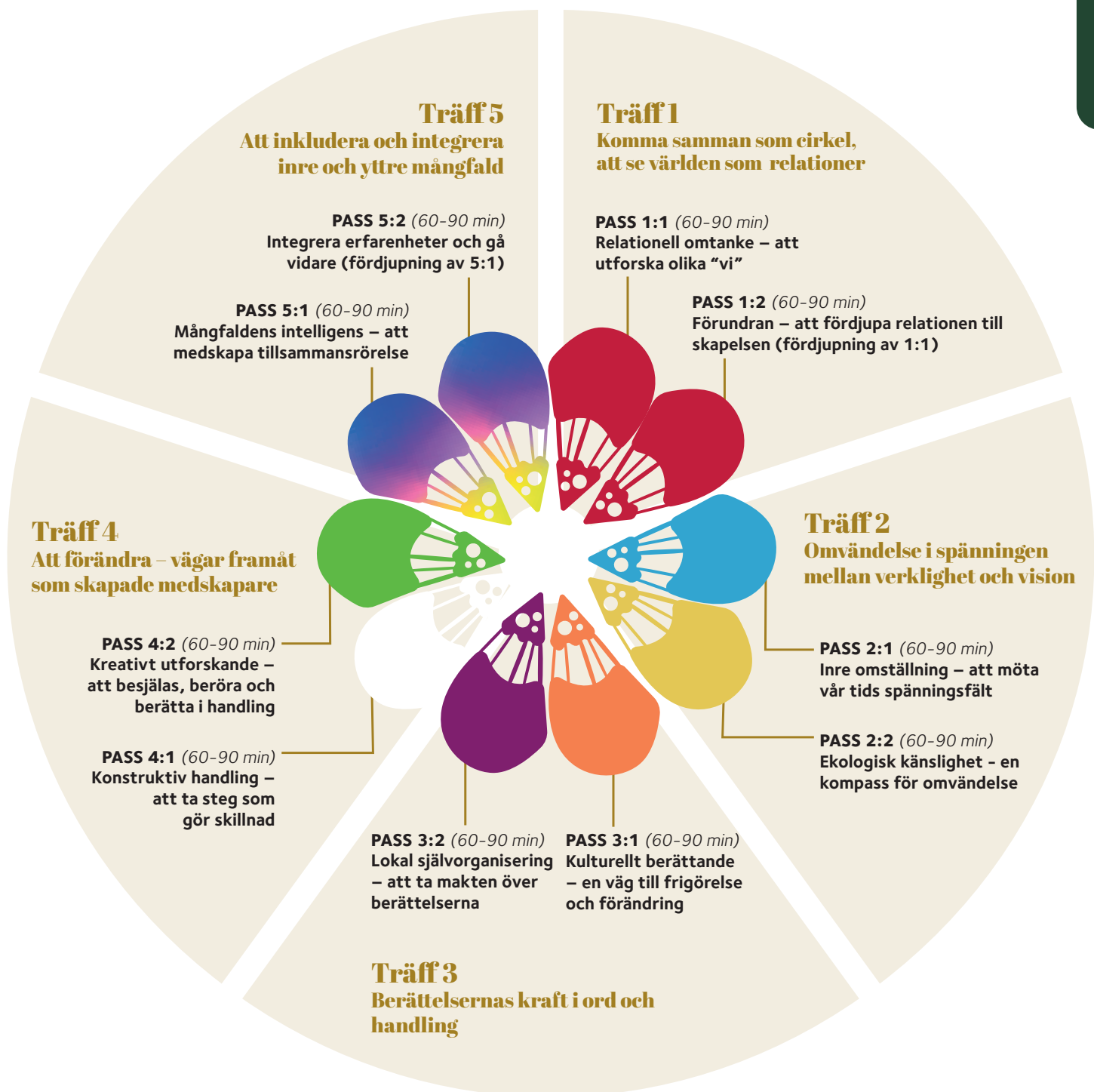

TIDSÅTGÅNG

Rekommenderad tidsåtgång är minst tre studietimmar per träff, det vill säga 3 x 45 minuter, även om olika varianter är möjliga. Lägg det till en paus på 15 minuter blir den totala tidsåtgången 150 minuter. Behöver tiden kortas är det också möjligt att integrera pausen i studietimmarna. Ett annat alternativ med något mindre tidsåtgång är att endast arbeta med ett arbetspass per tillfälle. Då blir det tio träffar och cirka 60–90 minuter ca 1 timme per gång, beroende på upplägg. Ju kortare tid desto mer insatt i materialet desto mer insatt i materialet bör samtalsledaren vara, för att ha en känsla för vad som kan prioriteras. Tidsåtgången beror på vilket upplägg som väljs. Grundstrukturen för en träff (se nedan) kan ses som ett förslag eller ett smörgåsbord att utgå från. För att genomföra förslaget i sin helhet kan det behövas fyra studietimmar per träff, det vill säga 180 minuter. Ett idealt upplägg skulle då förslagsvis vara träffar om tre timmar med tre veckors mellanrum, för att hinna läsa och smälta texterna emellan..

ALTERNATIVT UPPLÄGG FÖR TRÄFFARNAS ORDNING

Upplägget för studiecirkeln som helhet kan genomföras olika beroende på behov och sammanhang. Materialet kan ses som en inspiration och meny där vi som cirkel väljer vilka arbetspass vi går igenom och i vilken ordning. Det är dock bra att börja med pass 1:1 och avsluta med pass 5:2. Notera att pass 1:1 och 1:2 kretsar kring samma tema, relationell omtanke, då detta lägger en grund för hela resan. Pass 5:2 handlar om utvärdering, integrering och nästa steg. Det tangerar temat för pass 5:1 som också handlar om integrering – att integrera mångfald. Pass 1:1 och 1:2 kretsar kring samma tema, relationell omtanke, då detta lägger en grund för hela resan. Pass 5:2 handlar om utvärdering, integrering och nästa steg. Det tangerar temat för pass 5:1 som också handlar om integrering – att integrera mångfald.

Grundstrukturen för en träff

INLEDNING - Inledning med incheckning samt backspegel (återblick).

GENOMGÅNG - Genomgång av träffens syfte och teman.

ÖVERSIKT - Översikt inför varje pass för att introducera det aktuella temat, centrala frågor och bakgrundstext kopplad till pilgrimskransen (bakgrunden ingår även i texterna att läsa inför träffen). Bjud in till kort reflektion över dessa och vad de väcker.

ÖVNINGAR - En eller två upplevelsebaserade övningar, beroende på vad som passar. Materialet ger förslag på två alternativa övningar per pass, med olika grad av förberedelser. Övningarna kan exempelvis handla om att dela med sig av tidigare upplevelser som knyter an till temat, eller genomföra handlingar under eller mellan träffarna. Dessa blir sedan grund för ytterligare samtal och reflektion.

LITTERATUR - Eventuell högläsning av korta textstycken som knyter an till cirkelns huvudsakliga litteratur, med utdrag och hänvisningar. Observera att den största delen av texterna kan läsas som en förberedelse inför träffen (med undantag för det första tillfället där det kan vara lämpligt att lite mer textläsning ingår i träffen, se pass 1:2 i del B). Under "Metodtips för läsning och samtal" finns fler förslag.

SAMTAL - Ett eller två reflekterande samtal utifrån övningar och samtalsfrågor som finns i materialet eller som vi skapar själva. Frågorna bygger ofta på de textstycken som ingår i del C.

NÄSTA ETAPP PÅ VANDRINGEN

- Praktisera träffens teman, exempelvis handling
- Förbered nästa träff, exempelvis läsuppgifter

AVSLUTNING OCH UTCHECKNING

- Kort skriftlig reflektion
- Utcheckningsrunda
- Avslutande bön, dikt eller sång

Observera att ordningen på de ingående momenten kan variera. Det går bra att ändra ordningen, beroende på vilka behov som finns. Det upplägg för träffarna som beskrivs i del B kan ses som ett förslag, ett smörgåsbord där den eller de som ansvarar för studiecirkeln kan forma sin egen version utifrån de syften, teman, centrala frågor och tider som ramar in varje träff.

Övningar, samtalsfrågor, böner, sånger och dikter är också förslag. Välj de som passar gruppen för reflektion, delande och lärande. Självklart kan det vara andra frågor, övningar, böner, sånger och dikter som känns mer aktuella. Se varandra som medvandrare och medskapande i cirkeln.

Som nämnts utgår detta förslag från att en träff består av två arbetspass. Följs detta upplägg så kan det vara värdefullt att skapa variation mellan de två passen, genom att lägga tyngdpunkten på olika ställen. Det kan gestalta sig så att det första passet har sitt huvudfokus på en textdiskussion medan det andra kanske ger mer utrymme till en övning. För att få till en bra helhet avslutas hela träffen förslagsvis med en bön. Förslag på böner finns i slutet av varje del. På så sätt skapas ett varierat flöde med behaglig rytm.

Fler övningar kommer finnas beskrivna i ett separat dokument. De är alternativ till de föreslagna övningarna på varje träff, och kan anpassas för att stämma överens med syftet i det aktuella passet.

Delande i cirkeln

En del av grundstrukturen i studiecirkeln bygger på olika typer av rundor för delande och reflekterande. Avsikten är att möjliggöra för deltagarna att lära av och med varandra. Därför är det viktigt att skapa en miljö där var och en känner sig sedd och hörd. På så sätt möjliggörs en gemensam utforskning och ett ömsesidigt lärande, som är grunden i folkbildning och ekopedagogik – "ekologisk folkbildning".

Cirkeln är en demokratisk form för lärandet, som bygger på att se varandra som medskapare. Cirkelformen gör att alla kan se varandra, allas erfarenheter räknas och alla är lika värda. Det är grunden för diskussioner, dialog och gemensamt lärande i gruppen. Delandet där var och en kan dela med sig fritt ur hjärtat kring en fråga, ger förutsättningar för lärandet i cirkeln. Ibland görs det i rundor, ibland i friare form. Det viktiga är att få utrymme att dela med sig och att det som sägs stannar i cirkeln. Sedan finns det andra former av samtal för att reflektera tillsammans, men det är bra att i varje träff lägga in en delningsrunda där var och en kan höras.

Två typer av rundor

Det kan vara lämpligt att använda sig av två olika typer av rundor i cirkeln: delningsrunda och reflektionsrunda. Här kommer några enkla rekommendationer som utgångspunkt för de två rundorna:

DELNINGSRUNDA, INCHECKNING OCH UTCHECKNING

1) alla har sin tur i cirkeln och får prata tills den är klar; 2) allt som sägs i rundorna stannar i rummet; 3) vi kommenterar inte varandras delningar varken under rundan eller efteråt. Här är det bra att känna efter hur mycket jag vill dela för att jag ska känna mig bekväm i gruppen.

REFLEKTIONSRUNDA

1) alla har sin tur i cirkeln och får prata till den är klar; 2) det som sägs är gemensamt stoff som kommer hela gruppen till del och som andra i cirkeln kan bygga vidare på; samt 3) det som sagts kan bearbetas i ett öppet och reflekterande samtal efter rundan, där ordet är fritt. 4) Det som sägs stannar i rummet.

Ett exempel på ett tillfälle där båda formerna kan användas är i inledningen av en träff. Den första rundan kallas för "incheckning", en sorts delningsrunda där var och en får en stund att prata från hjärtat och säga det som behöver sägas för att "landa" och vara närvarande i gruppen. Den andra rundan blir en "backspegel" där alla berättar något utifrån hemuppgiften och hur det var att göra den. Denna runda är inte lika personlig och kan därför ses mer som en reflektionsrunda. Om inledningen enbart består av en backspegel, är det dock bättre att den formas som en delningsrunda där var och en kan uttrycka sig ostört en stund.

Lyssnandet är den viktigaste gåvan i delningarna! Ju mer öppet, nyfiket och generöst lyssnande, desto mer vågar vi provtänka och gå utanför det vi tidigare erfarit. Vi kan bli förvånade över vad vi själva har att säga! En viktig utgångspunkt är att den samlade visdom som finns i rummet behövs i medskapandet av en hållbar framtid. Då gäller det att lyssna för att ta vara på de viktiga gåvor som alla tillför gruppen. Vi lär av och med varandra!

En utgångspunkt i delandet är att det är viktigt att ge utrymme till det som behöver sägas. Att leda cirkeln är en balansgång mellan att hålla utrymme för allas medskapande och att täcka av de centrala frågorna i varje tema. Alla deltagare inbjuds att dela den intentionen, även om samtalsledaren är huvudansvarig. Det är alltid viktigare att alla hänger med och känner sig inkluderade, än att bocka av agendan. Målet är ju att stärka varandra som medskapare. Ibland kan flödet behöva planeras om efterhand för att hinna med det viktigaste.

Ett sätt att hålla tiden i rundorna är att använda tidtagning, exempelvis kan var och en få en och en halv minut (beroende på hur många som deltar). Det kan också vara bra att ge gruppen möjlighet att träna sig i att hålla tidsramarna för en runda, att gemensamt ansvara för att alla får utrymme. Gruppen kan göra egna överenskommelser och se behov av andra sorts rundor än de nämnda.

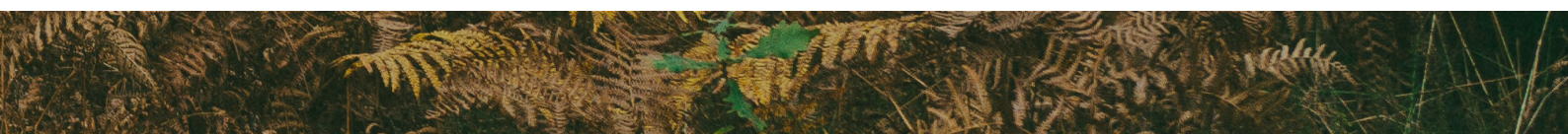
Cirkelmateriale

Grundmaterialet består av fyra olika delar. Del A utgörs av denna introduktionsdel. Del B är ett handfast förslag på hur träffarna kan genomföras inklusive förslag på samtalsfrågor och övningar – en form av manual som stöd för samtalsledaren. Del C utgörs av av de textavsnitt som i de flesta fall läses innan respektive träff. Del D erbjuder fördjupning, referenser och kontaktinformation.

Utöver grundmaterialet finns även en verktygslåda med arbetsmaterial som kan användas som komplement före eller under träffarna (se hemsidan), samt ett referensmaterial för den som vill fördjupa sig ytterligare. Dessutom finns ett kommunikationsmaterial för att informera om och bjuda in till studiecirkeln. Allt material finns tillgängligt på hemsidan www.skapafredmedjorden.se, med ambitionen att fylla på med ytterligare delar, exempelvis ordlista, materialtips och alternativa förslag på övningar.

Vilket material behöver vi som deltagare?

Förslagsvis kan alla deltagare skaffa Ett biskopsbrev om klimatet. För övrig litteratur finns korta textavsnitt i cirkelmaterialet. Det är också bra om studiecirkeln ledare har övrig litteratur till hands. Vill deltagare ha egna böcker, är det bra att beställa så att de finns till hands inför första träffen.

Övrigt referensmaterial (fördjupning)

- Svenska kyrkans färdplan för klimatet
<https://www.svenskakyrkan.se/svenska-kyrkans-fardplan-for-klimatet->
- *Ett biskopsbrev om klimatet*, utgåva. 2019.
<https://www.svenskakyrkan.se/klimatbrevet>
- *Hur skapar vi fred med jorden? Ekopedagogik för jordfredsgrupper*
Nikolas Berg och Ingrid Berg. Denna skrift baseras på boken Naturens rättigheter (nedan) och ligger till grund för metoden som studiecirkeln bygger på. Läs mer om ekopedagogik under "stöd till ledare".
- *Naturens rättigheter – att skapa fred med jorden*
Nikolas Berg, Ingrid Berg och Martin Hultman, Universus academic press, 2020.
- *Laudato Sí (Lovad vare du)*
Påvens encyklika om miljön.
- *Att finna Gud i en snigel – om tro, hopp och naturens rättigheter*
Anna Karin Hammar, properius.se.
- *Människan i skapelsen. Teologiska utgångspunkter för reflektion kring klimatfrågor och naturens rättigheter*
Michael Nausners text som tagits fram för Svenska kyrkans program Undervisning och lärande.
- Annat material, texter, filmer, sånger, dikter som cirkeln vill använda sig av. Fler materialtips återfinns senare i denna studiehandledning.
- Samt inte minst egna erfarenheter, frågor, kunnande, görande och bidrag.

Metodtips för läsning och samtal

Det finns många intressanta och relevanta texter på ämnet. Kopplat till detta material finns flera av dem samlade och kan betraktas som en förslagsbank för respektive tema. Gruppen väljer vilka den vill läsa och använda.

Förslag på samtalsmetod med tre nivåer av frågepaket

Här följer ett grundförslag till hur texter och frågeställningar kan användas som grund för samtal i varje träff. Förslaget bygger på att texterna i del C läses i förväg inför respektive träff (med undantag för del C1:2 med texter om förundran som kan användas enbart för högläsning på själva träffen, om gruppen så önskar).

1. Det är värdefullt att ta tid till minst en individuell textreflektion vid varje träff.
2. Reflektionen kan sedan gå vidare till samtal i mindre konstellationer, exempelvis grupper om tre.
3. Dela därefter kort med varandra i helgrupp vad som samtalats om i smågrupperna, en åiterrapportering som berikar gruppen som helhet.
4. Delningen kan övergå till en gemensam reflektion i helgrupp där fler frågor och perspektiv kan komma upp.

OBS – Om tiden är knapp kan det räcka med att samtala i stora gruppen, så att frågan hinner beröras. Oavsett hur samtalet läggs upp så bör det knytas ihop i storgrupp.

TRE FRÅGEPAKET SOM KAN VÄGLEDA SAMTALET

För att underlätta samtal om texterna, grupperas förslagen till samtalsfrågor i tre "frågepaket", tre nivåer av frågeställningar med lite olika inriktning. De beskrivs kortfattat i den löpande texten, där samtalsfrågorna introduceras. Här följer en mer fördjupad beskrivning av hur de kan användas, om inte annat anges.

Nivå 1 – "Börja här"

Frågor som täcker in de mest grundläggande aspekterna av texterna. Dessa frågor kan ofta vara fokus för den enskilda reflektionen och samtalen i mindre konstellationer, som sedan återrapporteras till storgruppen. Om tiden endast räcker till ett gemensamt samtal i helgrupp, så kan även det samtalet börja här.

Nivå 2 – "Konkret tillämpning"

Frågor som hjälper deltagarna i att tänka kring hur de teman som berörs i texterna kan bli praktisk handling i den egna, lokala verkligheten. Dessa frågor kan diskuteras i hela gruppen, men också användas i mindre konstellationer om det finns tid. De kräver ofta mer gemensam reflektion – inte lika användbara för enskilda.

Nivå 3 – "Fler perspektiv"

Frågor som fördjupar sig i olika perspektiv som tas upp i texterna. Dessa frågor passar ofta bäst för gruppen som helhet och kan vävas in efter behov för att berika och fördjupa samtalet, när det blir tillfälle och diskussionen leder till dit. Ibland kan det vara extra viktigt att även täcka in något från nivå 3, i så fall anges detta i den löpande texten.

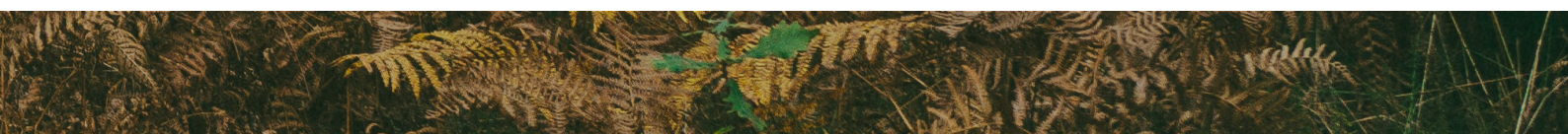

Alternativa metoder för samtal och läsning

En grundtanke är att ha läst texterna innan träffen. Men det kan också varieras. Till exempel kan några utvalda texter delas ut, kanske vid den första träffen, som några får läsa högt (först tyst för att landa i sin text). Gör en liten tyst paus mellan uppläsningarna med möjlighet att smälta innehållet, en bra tumregel för detta är "tre andetag". Vid ett annat tillfälle kan några få uppgift att välja ut ett antal texter att läsa och gärna dela några tankar kring. Övriga kan sedan ge respons om så önskas. Därefter kan gruppen gå vidare till de samtalsfrågor som finns föreslagna i varje del.

Ytterligare en möjlighet är att göra en vandring i förslagsvis ett lokalt ekosystem, där gruppen kan stanna till vid några tillfällen då någon/några texter läses högt. Därefter kan deltagarna promenera två och två och samtala om vad texterna väckt. Efter nästa stopp och läsning paren skifta. Någonstans mitt i vandringen görs en paus som samtidigt kan markera pausen mellan träffens två arbetspass. I samband med vandringen är det också möjligt att lägga in passande övningar som till exempel kan handla om att knyta an till platsen, eller använda naturen på andra sätt för övningar som stämmer in på på träffens aktuella teman.

Innan träffarna är det bra att ha gjort upp i gruppen hur texterna ska användas. Det går att variera form vid de olika träffarna. Detta förslag till upplägg bygger på att större delen av texterna läses innan träffen så att den gemensamma reflektionen kan ta vid direkt. Samtidigt kan det finnas värde i att en eller två deltagare högläser utdrag eller kortare avsnitt under träffarna. Prata gärna igenom i gruppen hur detta ska göras.

Övriga tips på läs- och samtalsmetoder

Läs gärna med pennan i hand. Sätt i marginalen ett utropstecken (!) för det som blir en aha-upplevelse, ett frågetecken (?) där det finns frågor och ett I för det som är intressant. Det underlättar när det är dags att i cirkeln samtala gemensamt om texterna. Tipsa gärna varandra om egna metoder som underlättar läsande och reflekterande kring texter.

När det gäller samtal är det generellt värdefullt att växla mellan personlig reflektion, samtal i mindre konstellationer och samtal i helgrupp – oavsett vilken metod gruppen väljer att använda. Syftet med samtalet är alltid att möjliggöra ett ömsesidigt lärande.

Att tänka på och förbereda innan studiecirkeln

Upplägget för hela studiecirkeln

Några frågor att ställa när det gäller upplägget är: Hur många träffar ska vi ha? När och hur? Ta med alla arbetspass och teman eller välj ut några? Upplägget i materialet kan ses som inspiration och förslag, även om det samtidigt är utformat för att bilda en helhet där delarna stärker varandra.

Inbjudningsprocess

En tanke med studiecirkeln är att vända sig till människor som känner av utmaningarna i vår tid och vill engagera sig djupare i frågorna. Vi kan kalla den gruppen förändringsbenägna. Materialet vänder sig även till alla som är nyfikna och vill komma samman i lokalt samarbete. Inbjudningsprocessen kommer se olika ut beroende på det lokala sammanhanget. När, var och hur ska vi bjuda in? Ska målgruppen för inbjudan vara både inom och utom det kyrkliga sammanhanget? Ska vi samarbeta med andra aktörer för att vidga kontaktytorna och skapa samarbeten? Hur går anmälan till rent praktiskt? Dessa frågor behöver lyftas som en del av inbjudningsprocessen.

Antalet deltagare

Antalet deltagare i en studiecirkel kan variera. Enligt Folkbildningsrådets villkor för statligt stöd till studieförbunden ska en cirkel ha minst tre och max 20 personer. Ur grupp- och pedagogisk perspektiv är en bra storlek 5-8 deltagare, men det går bra att starta 3-4 stycken eller vara upp till 12 stycken. Visst kan man ses 20 stycken, men det är att föredra om man kan dela upp i flera cirklar.

Gemensam loggbok

Det är värdefullt att förbereda ett digitalt dokument som kan samla gruppens tankar, reflektioner och idéer från varje träff. Både för att följa upp träffarna och för att blicka framåt. Lägg redan från början in tanken att gruppen kan fortsätta efter sista träffen och att deltagarna tillsammans kan samla idéer om detta under resans gång.

Första utskicket

Detta kommer innehålla välkomstbrev, en del att läsa och ta del av om studiecirkeln som helhet, samt några kortare texter som specifikt berör träff 1. Dessutom länk till den kommande gemensamma loggboken. Texterna återfinns i Del C 2:1 och C 2:2. På hemsidan skapafredmedjorden.se hittas förslag på följebrev att skicka ut samt dokumentet "Bilder av studiecirkeln" som också kan inkluderas i utskicket (<http://skapafredmedjorden.se/#cirkelmateri>). Förslagsvis kan hela Del C bifogas i första utskicket, med angivelser om läsning i följebrevet.

Praktiska förberedelser för träffarna

Fundera på om det behövs något särskilt vad gäller miljö, lokaler, utrustning med mera? Läs igenom varje träff i förväg och notera exempelvis vilka texter och bilder som kan behöva skrivas ut till deltagarna eller visas på annat sätt.

Läsning av text

Läsningen ger underlag för gruppens samtal. Hur ska den gå till? Utgå från att de större textutdragen (i del C) normalt läses i förväg, med undantag av exempelvis träff 1. Se avsnittet Metodtips för läsning i introduktionen.

Utformning av träffen

Vilka övningar, samtalsfrågor, böner och dikter ska väljas? Gruppen bjuds in att själva föra till övningar, dela erfarenheter, texter, sånger och så vidare. Gruppen deltar i att forma sitt eget upplägg, så långt det är möjligt. Varje sammanhang och grupp är unik.

Att göra materialet till sitt

Förslaget till upplägg i del B är ett skelett att utgå från. Från detta underlag formar var och en sin egen version. Upplägget blir levande och relationellt genom att knyta an till aktuella händelser, det lokala sammanhanget och egna erfarenheter – den personliga touchen. Då blir samtalsunderlättandet inte bara ett utförande, utan ett medskapande. Något som kan växa fram allt eftersom de egna erfarenheterna utvecklas vidare.

Att vara samtalsunderlättare – stöd på vägen

Denna studiecirkel kan antingen hållas av en eller två samtalsledare, eller av en grupp som beslutar sig för att på egen hand genomföra en cirkel. Oavsett hur huvudansvaret för cirkeln ser ut, behöver alla ta ett medansvar för att underlätta samtalen och lärprocessen.

Att underlätta och vägleda samtalen i en studiecirkel, är i sig en värdefull lärresa där folkbildningen och ekopedagogiken erbjuder stöd. Ett viktigt lärande är att inte behöva vara expert på texter och innehåll. När samtalsunderlättaren själv engagerar sig i utforskandet skapar det utrymme för alla att delta utan krav på att prestera. Inom folkbildningens frigörande pedagogik beskrivs rollerna som elev-lärare och lärar-elev. Med ett lärande förhållningssätt kan inget gå fel, allt är bara underlag för ytterligare lärande.

Samtalsunderlättares ansvar är i första hand att hålla ett strukturellt utrymme för samtalen och föra processen framåt. Istället för att själv ha svaren gäller det att uppmuntra allas bidrag, perspektiv och erfarenheter – en övning i att lita till visdomen i gruppen. Det kan också vara viktigt att påpeka att studiecirkeln inte erbjuder svar utan ställer frågor och lyfter fram olika perspektiv som uppmuntrar till utforskning. På så sätt kan ett gemensamt och ömsesidigt lärande växa fram.

Utmaningen är att både hålla utrymme för allas medskapande, där var och en har möjlighet att blomstra i sin unika gåva till helheten, och samtidigt hålla fokus så att gruppen kommer vidare och hinner med de mest centrala frågorna. Ju mer gruppen växer tillsammans, desto mer kan alla bli medansvariga för dessa målsättningar. Ett konstruktivt förhållningssätt är att allt som händer i processen är av godo. Tumregel: "Alla perspektiv välkomnas så länge mångfalden respekteras."

Det gäller att inte hålla för hårt på vilka mål som ska uppnås under en träff, åtminstone inte när det gäller hur de uppnås. Samtalet i gruppen kan ta en annan väg än förväntat. Som samtalsunderlättares är det en övning att välkomna den utvecklingen, bekräfta allt som sägs som värdefullt och koppla tillbaka samtalets innehåll till träffens tema – en konst som kan växa fram och gå lättare med tiden. I slutet av en träff är det inte ovanligt att upptäcka att målen faktiskt uppnåddes, men kanske inte på de sätt som förväntats. När samtalet ger utrymme till genuint medskapande blir ofta slutsatsen: "Det blev inte som vi trodde, det blev bättre". Eller: "Även om vi inte hann med hela schemat, så täckte vi in temat".

Med tillräckligt stora förberedelser blir det enklare att vara flexibel. Läs igenom materialet, markera nyckelmeningar som känns extra viktiga. Hjälp att hålla fokus finns i syftet, de "centrala frågorna" och bakgrundstexten som kopplar temat till pilgrimskransen. Något som kan underlätta ytterligare, är att vara två samtalsunderlättares. Den som exempelvis vill genomföra en studiecirkel i sin församling men känner sig lite osäker i rollen, kan ta in en kollega från grannförsamlingen som kanske har mer erfarenhet på området. Då blir det också roligare och kan ge fler ringar på vattnet. Den gemensamma kunskapen växer.

Fördjupning i folkbildningens pedagogik

En grundtanke i folkbildning och ekopedagogik – "ekologisk folkbildning" – är att stödja en gemensam utforskning där alla bidrar till det gemensamma lärandet. Cirkeln är en demokratisk form för detta, som bygger på att se varandra som medskapare.

Det finns olika material och möjligheter för att fördjupa sig i folkbildningens pedagogik och förhållningssätt. Det går exempelvis bra att kontakta studieförbundet Sensus som erbjuder stöd kring upplägg. Sök kontaktuppgifter på www.sensus.se/kontakta-oss/ samt ta del av kursmöjlighet och metodstöd på www.sensus.se/ledare/.

Skriften *Hur skapar vi fred med jorden? Ekopedagogik för jordfredsgrupper* erbjuder fördjupning i den ekopedagogiska metod som ligger till grund för samtalsmaterialet. Den beskriver hur man som samtalsledare kan bidra till att skapa trygga lärmiljöer som stödjer deltagarna i att växa som medskapare av en hållbar fredskultur.

Ekopedagogiken kan beskrivas som folkbildning med tydliga ekologiska ramar. Den har sina rötter i den kristne pedagogen Paulo Freires "frigörande pedagogik" som utvecklats i Latinamerika, ur samma mylla som befrielse-teologin. Den tar tydlig ställning för klimaträttvisa, inkludering och mångfald – såväl biologisk som mänsklig. Ekopedagogik stärker kritiskt tänkande, utforskande samtal och konstruktiv handling för allt levandes rättigheter och hela skapelsens integritet. Den kan kallas en rättighetspedagogik som knyter samman mänskliga rättigheter med naturens rättigheter.

Kopplat till detta material finns även möjlighet att delta i en handledarkurs som ger ytterligare fördjupning i ekologisk folkbildning och ekopedagogik som metod. Förutom att presentera materialet erbjuder den också en fördjupning i stödjande förhållningssätt som kan möjliggöra de goda samtalen och lärande för hållbarhet i organisationen. Förhoppningen är att kunna erbjuda den på löpande basis för den som vill utveckla sig som samtalsledare.